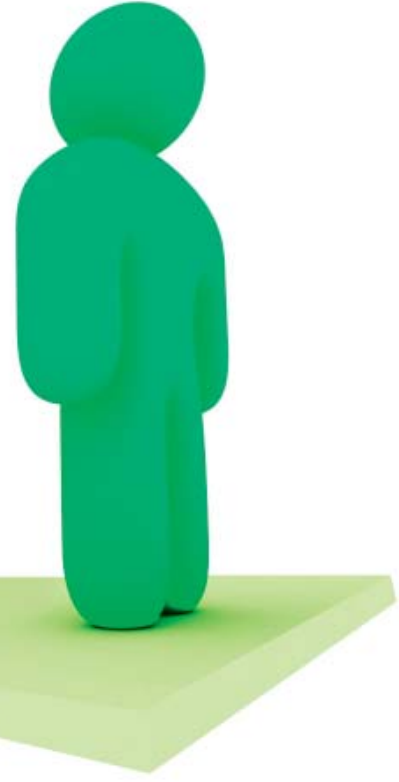

ปัญหา กรรมการ อิสระ: 1 ใน 3

เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) เป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ส่วนการบริหารจัดการ (Management) เป็นบทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ ซึ่งก็คือผู้บริหารสูงสุดหรือผู้บริหารระดับสูง และเป็นที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่า โครงสร้างและคุณสมบัติของคณะกรรมการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี

โครงสร้างคณะกรรมการที่ว่ามีได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการ สัดส่วนของกรรมการที่เป็นผู้บริหารและไม่เป็นผู้บริหาร และสัดส่วนของกรรมการอิสระและกรรมการที่ไม่อิสระ ส่วนคุณสมบัติของคณะกรรมการโดยทั่วไปหมายถึง ความรู้ ประสบการณ์ ประวัติเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ ไม่มีวามอง มีความเป็นอิสระตามคุณสมบัติที่ทางการกำหนด เป็นต้น ประเด็นที่สำคัญที่จะนำมาพูดคุยกันเป็นเรื่องของโครงสร้างคณะกรรมการเกี่ยวกับกรรมการอิสระซึ่งมีข้อกำหนดทางกฎหมายให้บริษัทจดทะเบียนต้องปฏิบัติ และยังเป็นปัญหาของบริษัทจดทะเบียนบางบริษัทอยู่ในขณะนี้

ทำไมต้องมีกรรมการอิสระ

วัตถุประสงค์ที่ต้องให้ความสำคัญเรื่องโครงสร้างคณะกรรมการข้างต้น ก็เพื่อให้มีการคานอำนาจระหว่างคณะกรรมการและฝ่ายบริหาร และการคานอำนาจระหว่างกรรมการที่เป็นตัวแทนผู้ถือหุ้นใหญ่ และกรรมการอิสระที่เป็นตัวแทนผู้ถือหุ้นรายย่อย หรือถือว่าเป็นกรรมการที่มีความเป็นกลาง สามารถรักษา ดูแล ปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย จึงมีความเชื่อโดยทั่วไปว่า กรรมการอิสระเป็นกลุ่มกรรมการที่สำคัญที่จะทำให้การกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการดำเนินการด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และเพื่อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ทำเพื่อประโยชน์คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอื่นเสียเปรียบหรือเสียหาย

กรรมการอิสระตามนิยามของทางการ หมายถึง ผู้ที่ไม่เป็นผู้

บริหารหรือพนักงานที่รับเงินเดือนประจำ ไม่เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่มีรายได้ในระดับที่มีนัยสำคัญ ทำให้ขาดความเป็นอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับผู้ถือหุ้นใหญ่หรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือกับกรรมการหรือผู้บริหารมีการถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 1.0 ของทุนจดทะเบียนชำระแล้ว เป็นต้น

พัฒนาการของจำนวนกรรมการอิสระ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ต้องมีกรรมการที่มาจากบุคคลภายนอกอย่างน้อยบริษัทละ 2 คน ตั้งแต่ปี 2536 ซึ่งในขณะนั้นเรียกกันทั่วไปว่า Outside Director คุณสมบัติหลักคือต้องไม่ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนนั้นเลย ต่อมาเปลี่ยนให้ถือได้ไม่เกิน 0.5% ของทุนจดทะเบียนชำระแล้ว

ต่อมาในปี 2542 เป็นปีที่เปลี่ยนข้อกำหนดให้ต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 3 คน และกรรมการตรวจสอบจะต้องเป็นกรรมการอิสระตามนิยามของตลาดหลักทรัพย์ฯ ปี 2545 ตลาดหลักทรัพย์ฯ แนะนำให้บริษัทจดทะเบียนควรมีจำนวนกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบรรษัทภิบาลที่ดี แต่ไม่ได้บังคับ ที่บังคับอยู่ยังต้องมีไม่ต่ำกว่า 3 คน

ในปี 2551 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ออกประกาศกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 โดยมีผลตั้งแต่วันประชุมสามัญผู้ถือหุ้น

ประจำปี 2552 ของแต่ละบริษัท เท่ากับเปลี่ยนจากควรมี เป็น ต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ปรากฏว่า ยังมีบริษัทจดทะเบียนจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเพิ่มจำนวนกรรมการอิสระได้ครบตามข้อกำหนด ก.ล.ต. จึงออกประกาศเพิ่มเติมในปีให้ขยายเวลาไปให้มีผลในวันประชุมสามัญผู้ถือหุ้นปี 2553 พร้อมทั้งปรับนิยามคุณสมบัติของกรรมการอิสระในบางประเด็นที่ทำให้เกิดข้อจำกัดลง โดยย้าให้บริษัทจดทะเบียนรับทราบด้วยว่า เมื่อถึงกำหนดจะไม่ผ่อนผันอีกต่อไป

ปัญหาของบริษัทจดทะเบียน

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ฝ่ายพัฒนาบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ทำการศึกษาข้อมูลคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียน จำนวน 527 บริษัท จากระบบ SETSMART ณ วันที่ 29 มิถุนายน 2552 ปรากฏว่ามีบริษัทจดทะเบียน 149 บริษัท (คิดเป็น 28%) ที่ยังมีกรรมการอิสระไม่ครบ 1 ใน 3 ตามรายละเอียดดังนี้

- บริษัทที่ขาดกรรมการอิสระ 1 คน มีจำนวน 85 บริษัท
- บริษัทที่ขาดกรรมการอิสระ 2 คน มีจำนวน 40 บริษัท
- บริษัทที่ขาดกรรมการอิสระ 3 คน มีจำนวน 18 บริษัท
- บริษัทที่ขาดกรรมการอิสระ 4 คน มีจำนวน 5 บริษัท
- บริษัทที่ขาดกรรมการอิสระ 5 คน มีจำนวน 1 บริษัท

ปัญหาที่รวบรวมจากบริษัทจดทะเบียนดังกล่าวมีหลากหลายประเด็น ดังนี้

1. หากกรรมการอิสระยาก โดยเฉพาะกรรมการอิสระที่พอรู้เรื่องธุรกิจของบริษัทนั้น ๆ
2. ผู้ถือหุ้นกลุ่มต่าง ๆ ส่งตัวแทนเข้าเป็นกรรมการ ทำให้มีจำนวนกรรมการมากพอที่จะคานอำนาจกันได้ จึงไม่เห็นประโยชน์ที่จะเพิ่มกรรมการอิสระ
3. การเพิ่มกรรมการอิสระเป็นเพียงรูปแบบ เป็นภาระค่าใช้จ่ายให้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า จึงยังไม่อยากเพิ่ม เพราะยังมีเวลา
4. หลายบริษัทไม่มีความจำเป็นต้องระดมทุนเพิ่มมาหลายปีแล้ว การเพิ่มกรรมการเป็นภาระ จึงยังอยู่ระหว่างการตัดสินใจขอยกออกจากตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือออกจากความเป็นบริษัทจดทะเบียน
5. โครงสร้างการบริหารยังเป็นธุรกิจครอบครัวหรืออยู่ในความควบคุมของชาวต่างชาติ

แนวทางการแก้ปัญหา

หลังจากฝ่ายพัฒนาบริษัทจดทะเบียนได้รวบรวมปัญหาและข้อเสนอจากบริษัทจดทะเบียนแล้วนำไปหารือกับ ก.ล.ต. ก.ล.ต. ช่วยแก้ปัญหาโดยการขยายระยะเวลาการบังคับใช้และปรับความเข้มของนิยามกรรมการอิสระลง ตลอดจนเสนอแนะให้สรรหากรรมการอิสระจากรายชื่อกรรมการอาชีพและสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิที่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ได้รวบรวมและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสมาคมฯ นอกจากนี้ ฝ่ายพัฒนาบริษัทจดทะเบียนยังได้แนะนำแนวทางแก้ปัญหาอีกบางประการ ดังนี้

1. ลดจำนวนกรรมการที่ไม่เป็นอิสระลง ทำให้สัดส่วนกรรมการ

อิสระเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องเพิ่มกรรมการอิสระ

2. ตรวจสอบคุณสมบัติของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารใหม่ อาจพบว่ามีความเป็นอิสระตามนิยามของทางการ
3. แนะนำแนวทางและวิธีสรรหากรรมการอิสระ เพื่อสามารถหาได้ในวงกว้างขึ้น

ความคืบหน้าของการแก้ปัญหา

ฝ่ายพัฒนาบริษัทจดทะเบียนใช้ความพยายามตรวจสอบข้อมูลในเชิงลึกปรากฏว่า มีความคืบหน้าในการแก้ปัญหาไปมาก กล่าวคือ มี 42 บริษัทให้ข้อมูลว่าได้แต่งตั้งกรรมการอิสระครบถ้วนแล้ว มีแนวทางชัดเจนและคาดว่าหากกรรมการอิสระได้ครบถ้วนอีก 26 บริษัท อีก 62 บริษัทคาดว่าจะปฏิบัติตามได้ครบตามกำหนดในปี 2553 มีอยู่ 7 บริษัทที่อยู่ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ และ 1 บริษัท อาจเข้าข่ายถูกเพิกถอน ซึ่งไม่อยู่เกณฑ์ที่จะต้องตั้งกรรมการอิสระเพิ่ม เหลืออีกเพียง 9 บริษัทที่ให้ความเห็นว่ายังไม่รู้จะไปหากรรมการอิสระได้อย่างไร

พิจารณาจากความคืบหน้าข้างต้น จะเห็นว่ามีจำนวนบริษัทที่ยังไม่มีแนวทางชัดเจนเพียง 9 บริษัท ซึ่งรวมแล้วต้องการกรรมการอิสระเพิ่มอีก 16 คน ที่น่าสังเกตคือ จำนวน 62 บริษัทที่คาดว่าจะปฏิบัติตามกฎได้ในปี 2553 รวมทั้งหมดต้องหากกรรมการอิสระเพิ่มอีก 101 คน ตัวเลขนี้ น่าจะเป็นข่าวดีสำหรับกรรมการอาชีพและสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิในทำเนียบของ IOD หลายๆ ท่านที่เดินฟุตเวิร์กมานานอยากได้ทำหน้าที่กรรมการจริงๆ เพิ่มสักทีหลังจากจบการอบรมรับประกาศนียบัตรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมานานแล้ว

กำกับตลาดหลักทรัพย์ฯ และ ก.ล.ต. จึงช่วยกันออกแรงแก้ปัญหา

ในจำนวน 149 บริษัทข้างต้นไม่ได้อยู่ในกลุ่ม SET100 แต่มีมูลค่าตลาดรวม (Market Capitalization) ประมาณ 100,000 ล้านบาท มีปริมาณซื้อขายรวมปีละ 60,000-70,000 ล้านบาท มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ต้องระดมทุน ไม่ต้องใช้ประโยชน์จากความเป็นบริษัทจดทะเบียนและอาจตัดสินใจเพิกถอนกิจการออกจากตลาดหลักทรัพย์ฯ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ต้องเหนื่อยหาลูกค้าเพิ่ม

ก.ล.ต. เองก็พยายามช่วยแก้ปัญหา แต่จะให้ถอยหลังไปนับหนึ่งใหม่คงเป็นไปได้ยาก เพราะจะทำให้คะแนนระดับบรรษัทภิบาลของตลาดทุนตกต่ำ ไม่น่าเชื่อถือ นักลงทุนทั้งต่างประเทศและสถาบันไม่สนใจลงทุน จะพัฒนาตลาดให้มีขนาดใหญ่เติบโตให้มากขึ้นก็ยาก ทำให้มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม จึงจำเป็นต้องทั้งเซ็นทั้งส่งเสริม (ทั้งบังคับ) ให้เดินหน้าให้ได้ จะหวนถามขมกลิ้นอย่างไรก็ไม่ย่อท้อ

สิ่งที่สำคัญมากๆ ก็คือ อย่ามัวแต่คิดส่งเสริมเรื่องจำนวนอย่างเดียว ต้องส่งเสริมให้เป็นกรรมการที่มีคุณภาพด้วย กล่าวคือเป็นกรรมการอิสระตามนิยามยังไม่พอ กรรมการอิสระต้องทำหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระจริงๆ ด้วย ไม่ถูกโน้มน้าว ชักจูง ครอบงำ หรือทำตนเองให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ผู้ถือหุ้นแต่งตั้งให้มาดูแลปกป้องผลประโยชน์ของทุกฝ่าย ไม่ใช่เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะ M&V